

PODKLADY PRE MÉDIÁ
Z TLAČOVEJ KONFERENCIE

SVETOVÝ DEŇ PLŮCNEJ HYPERTENZIE

4. MÁJ 2021, 10:00 H

HOSTIA:

Doc. MUDr. Eva Goncalvesová, PhD.,

primárka Oddelenia zlyhávania a transplantácie srdca NÚSCH

MUDr. Marta Hájková, CSc., MPH,

primárka Oddelenia pneumológie, ftizeológie a funkčnej diagnostiky,
vedúca Centra prípravy pacientov na transplantáciu pľúc

MUDr. Milan Luknár, PhD.,

kardiológ, NÚSCH

Mgr. Iveta Makovníková,

predsedníčka patientskeho združenia ZPPH

Partner tlačovej konferencie

Plúcna hypertenzia verzus plúcna artériová hypertenzia

Plúcna hypertenzia (PH) je stav, kedy je v plúcnych tepnách vysoký tlak (≥ 25 mm Hg). PH je častým nálezom na echokardiografii – ultrazvukovom vyšetrení srdca. Vo väčšine prípadov sa netreba nijako zvlášť znepokojovať, lebo PH je najčastejšie prejavom iného ochorenia, ako je napríklad narušená funkcia ľavej komory srdca alebo poškodenie niektorej chlopne, ktorá sa nachádza na ľavej strane srdca. Inokedy je PH následkom ochorenia pľúc (napr. bronchiálna astma, obštrukčná bronchitída, fibróza pľúc). V týchto prípadoch sa samotná PH nelieči, liečba spočíva v starostlivosti o základné ochorenie srdca alebo pľúc.

Zriedkavo však môže ísť o ojedinelý typ PH, tzv. plúcnu artériovú hypertenziu. Plúcna artériová hypertenzia je vzácne ochorenie, ktoré typicky postihuje mladších ľudí. Najčastejšie sa zisťuje u žien vo veku 30-60 rokov, nevyhýba sa však ani iných skupinám osôb. Podľa svetových štatistík sa ročne zaznamená 2,5-7,1 nových prípadov ročne na milión obyvateľov a celkový výskyt v populácii predstavuje 10-50 osôb na milión obyvateľov.

Podstatou plúcnej artériovej hypertenzie je postupné zužovanie a zhrubnutie drobných plúcnych tepien, v ktorých sa môžu tvoriť drobné krvné zrazeniny. Takéto zmenené a redukované plúcne cievne riečisko kladie vysoký odpor pravej komore srdca, ktorá musí vyvinúť veľkú silu a tlak, aby pretlačila krv cez pľúca. Preto jej svalová stena zhrubne a komora sa zväčší. Dlhodobé zvýšené nároky však komora nezvláda a zlyháva. Začnú sa rozvíjať príznaky – dýchavica, slabosť, únavnosť, modranie pier. Zadrživanie vody v tele spôsobuje opuchy nôh, podbruška a zväčšenie brucha.

Plúcna artériová hypertenzia je nevyliciteľné ochorenie. napriek svojmu nízkemu výskytu závažne znižuje kvalitu života postihnutých, ale výrazným spôsobom zasahuje aj do života ich blízkych.

LIEČBA

V ostatnom čase však svitá na lepšie časy. K dispozícii sú lieky, ktoré v klinických štúdiách aj v praxi dokázali zmierniť ťažkosti, zlepšiť kvalitu života a významne ho predĺžiť. Konečným riešením môže byť transplantácia pľúc, ktorá sa však spája s mnohými problémami a je vhodná a dostupná len pre malú skupinu chorých.

DIAGNOSTIKA

Na to, aby sme pomohli najväčšiemu počtu pacientov, ich však musíme nájsť. Problémom je, že príznaky pacientov sú často nešpecifické – ťažkosti s dýchaním sa spájajú s množstvom iných chorôb. Pacient má spočiatku ťažkosti len pri námahe a okolie mu neverí, že taký navonok zdravý človek môže byť vážne chorý. Takíto ľudia často pociťujú problémy od mladosti, a preto si na odlišný štýl života zvyknú. Keďže pľúcna artériová hypertenzia je vzácna, mnoho lekárov sa s ňou nikdy nestretne.

Infekcia COVID-19 sa u pacientov s pľúcnou artériovou hypertenziou môže spájať s nepriaznivým vývojom s výskytom závažných komplikácií týkajúcich sa srdca a pľúc s vysokým rizikom úmrtia. Osud pacientov môže zlepšiť vyšetrenie lekárom včas po vzniku príznakov, optimalizácia liečby pľúcnej hypertenzie, intenzívna starostlivosť so skúsenosťami v oblasti zlyhávania pravej komory, ako aj umelá pľúcna ventilácia, ktorá šetrí pravú komoru.

Centrá pre pľúcnu artériovú hypertenziu

Keďže osôb s pľúcnou artériovou hypertenziou je málo, potrebné je starostlivosť centralizovať, aby lekári a ďalší zdravotnícky personál nadobudol príslušné skúsenosti a rutinu. V Slovenskej republike sa o týchto pacientov starajú centrá pre pľúcnu artériovú hypertenziu v Národnom ústave srdcových a cievnych chorôb (NÚSCH) v Bratislave, Stredoslovenskom ústave srdcových a cievnych chorôb (SÚSCCH) v Banskej Bystrici a Východoslovenskom ústave srdcových a cievnych chorôb v Košiciach. Bratislavský NÚSCH sa nedávno stal pridruženým členom tzv. Európskej siete referenčných centier ERN-LUNG, ktorá združuje špičkových poskytovateľov špecializovanej zdravotnej starostlivosti v oblasti pľúcnej hypertenzie v Európe. Naše centrá pre pľúcnu hypertenziu neprerušili činnosť ani v období pandémie COVID19 a ostali k dispozícii pacientom najmä s akútnym zhoršením zdravotného stavu.

U koho teda myslieť na možnosť pľúcnej artériovej hypertenzie?

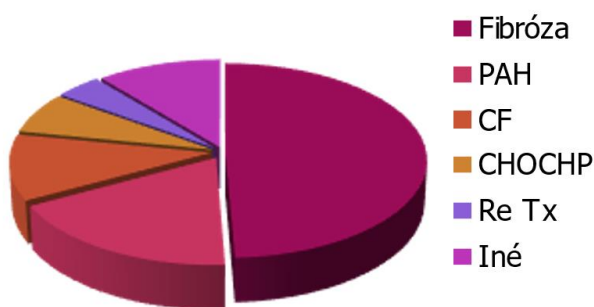
O tejto chorobe je treba uvažovať u pacientov bez ohľadu na vek a pohlavie predovšetkým s nasledovnými charakteristikami: dýchavica pri námahe, nevykonnosť, opuchanie nôh, a to najmä vtedy, ak nie sú vysvetliteľné inými, bežnejšími ochoreniami a pretrvávajú napriek pneumologickej alebo kardiologickej liečbe. U týchto osôb je potrebné vylúčiť iné významné choroby (napr. anémia, ochorenie štítnej žľazy, bežné ochorenie srdca a pľúc, tromboembolickú chorobu a pod.). Takíto pacienti si zasluhujú podrobné a opakované

klinické vyšetrenie, zhodnotenie elektrokardiogramu, ďalšie zobrazovacie vyšetrenia a poukázanie na odborné kardiologické a pneumologické vyšetrenie s cieľnou otázkou pátrania po pľúcnej artériovej hypertenzii.

Transplantácie pľúc na Slovensku / Súčasnosť a vízia

Transplantácia pľúc je indikovaná v terminálnom štádiu viacerých typov pľúcnych ochorení po vyčerpaní všetkých ostatných dostupných terapeutických postupov, u pacientov s ťažkou respiračnou insuficienciou, ktorí nemajú iné závažné komorbidity. Hlavnými diagnózami indikácie na transplantáciu pľúc sú **chronická obštrukčná choroba pľúc, pľúcna fibróza, cystická fibróza a idiopatická pľúcna artériová hypertenzia**. Menej častými ochoreniami indikovanými na transplantáciu sú sarkoidóza, lymfangioleiomyomatóza, histiocytóza X a iné diagnózy. Z celosvetových štatistík vyplýva, že indikácia transplantácie pľúc je potrebná približne u 3-4 pacientov na 1 milión obyvateľov. Počet transplantácií pľúc vo svete dosahuje aktuálne vyše 3500 výkonov ročne.

Indikácie podľa diagnóz/SR Transplantácie slovenských pacientov 1998/2020 (n=72)

Dg	N	%
IPF	40	50%
PAH	15	19%
CF	9	11%
CHOCHP	5	6%
Re Tx	3	4%
Iné	8	10%

Centrum prípravy na transplantáciu pľúc a potransplantačnej starostlivosti KPF I. UNB Bratislava Ružinov je zodpovedné za indikáciu pacientov z celej Slovenskej republiky a pneumologickú potransplantačnú starostlivosť. Hospitalizuje v rámci predtransplantačnej prípravy ročne priemerne 20 pacientov odoslaných z rajónnych pneumologických ambulancií, oddelení a kliník

na zváženie transplantácie pľúc a realizuje aj ambulantné konzultácie a dispenzár potenciálnych pacientov. V rámci **predtransplantačnej prípravy** vykonávame vyšetrenia na vylúčenie kontraindikácií transplantácie, ktoré sú definované Medzinárodnou spoločnosťou pre transplantáciu srdca a pľúc (ISHLT).

Aktuálne sú vykonávané transplantácie pľúc slovenských pacientov v rámci spolupráce s Fakultnou nemocnicou Motol v Prahe.

LuTx FN Motol Praha

Iniciály	Pohlavie	Rok narodenia	Dg.	WL	LuTx
ST	žena	1976	PF	1 mesiac	05/03/2018
RM	muž	1992	CF	9 mesiacov	22/03/2019
MK	muž	1971	PF	15 mesiacov	04/07/2019
PD	muž	1974	PF	9 mesiacov	29/10/2019
ŠB	muž	1963	PF	5 mesiacov	12/11/2019
NB	žena	1988	PAH	6 mesiacov	10/06/2020
VS	muž	1988	PAH	15 mesiacov	02/09/2020
VČ	muž	1956	CHOCHP	1 mesiac	12/11/2020
AV	muž	1964	IPF	10 mesiacov	27/12/2020

Slovenskí pacienti sú na spoločnej čakacej listine Eurotransplantu. To má dopad na priemernú dobu na čakacej listine, ktorá je v porovnaní s inými centrami relatívne krátka. Slovenská republika sa bilaterálnou dohodou zaviazala poskytovať pľúca vhodné na transplantáciu transplantáčnemu centru, ktoré našich pacientov transplantuje. V roku 2019 odoslalo SR šesť pľúc a v minulom roku päť na transplantácie.

Prežívanie pacientov po transplantácii pľúc je

- ▶ 90% 1 rok
- ▶ 55% 5 rokov
- ▶ 40% 10 rokov
- ▶ najdlhšie žijúci pacient v SR 19 rokov

Po transplantácii pľúc sa pacient v druhom, resp. treťom potransplantačnom týždni vracia do starostlivosti slovenského centra. **Potransplantačná starostlivosť** v prípade transplantácie pľúc zahŕňa predovšetkým kontrolu spirometrických parametrov, oxygenácie, RTG nálezu na pľúcach, hladiny imunosupresív, vylúčenie infekcie a monitorovanie komorbidít.

Transplantácie pľúc v čase pandémie neboli prerušené. V období od jari 2020 do jari 2021 boli vykonané štyri transplantácie, z toho dvaja pacienti s pľúcnou artériovou hypertenziou (PAH), jeden s chronickou obštrukciou pľúc (CHOCHP) a ďalší pacient s idiopatickou pľúcnou fibrózou (IPF). Indikačná činnosť pokračuje a konzultácie s FN Motol prebiehajú online, kvôli zjednodušeniu pre pacientov.

Aké zvýšené riziká predstavuje pre pacientov po Tx ochorenie COVID-19?

- ▶ Primárne postihnutie respiračného traktu pri COVID-19
- ▶ Imunosupresíva ako rizikový faktor
- ▶ Slabšia účinnosť vakcinácie
- ▶ Zložitá dostupnosť dispenzárnej starostlivosti počas pandémie
- ▶ Nemožnosť podpory imunity

Ako sme zvládli pandemický rok?

- ▶ Ambulantná starostlivosť bola prerušená len na nevyhnutne krátku dobu
- ▶ Založená skupina na sociálnych sieťach na lepšiu informovanosť
- ▶ Komunikácia s rajónymi pracoviskami pri komplikáciách pacientov
- ▶ Snaha o skorú hospitalizáciu pri COVID-pozitivite
- ▶ Zabezpečenie prednostného očkovania
- ▶ Covid infekcia bola u 10 pacientov, pričom štyria boli liečení len ambulatne, 6 hospitalizovaných pacientov, z toho 2 úmrtia

Svetový deň pľúcnej hypertenzie – 5. máj

Združenie pacientov s pľúcnou hypertenziou (ZPPH) sa už viac ako 10 rokov venuje šíreniu povedomia o ochorení medzi širokou verejnosťou rôznymi formami. V rámci Svetového dňa PH sa zapája do celosvetovej kampane prostredníctvom sociálnych médií s cieľom zvýšiť informovanosť verejnosti a predísť tak zhoršeniu ochorenia u pacientov, ktorí ešte nenašli správnu diagnózu.

Európska online kampaň

PH je progresívne zriedkavé ochorenie pľúc bez akejkoľvek známej liečby. K dispozícii je niekoľko spôsobov liečby zameraných na zlepšenie symptómov, ale ak sa stav pacienta stále zhoršuje, možná je len transplantácia pľúc, prípadne srdca a pľúc.

Holistická starostlivosť a vhodná liečba bohužiaľ nie sú dostupné vo všetkých krajinách a sú potrebné okamžité kroky na jej zlepšenie. Tohto roku sa patientske združenia zoskupené v európskej asociácii PHA Europe rozhodli spísať petíciu s cieľom zabezpečiť odborné centrá, dostupné liečebné postupy vrátane transplantácií bez obmedzenia národnými politikami a nedostatkom úhrady, zabezpečiť holistickú liečbu a uľahčiť udelenie štatútu zdravotného postihnutia.

Na základe úspešnej petície sa uskutoční podujatie v Europarlamente pod názvom **Call to action** na zlepšenie prístupu k liečbe pacientov s PH. Prvé reakcie v EP boli výborné s ochotou podpory EK v rámci programu Horizont Európa.

Ako môžete pomôcť pacientom s PH

Petícia je dostupná na <https://bit.ly/ph-change-petition> a propagovaná na sociálnych sieťach. Budeme sa tešiť každej podpore verejnosti. Čím viac hlasov, tým väčšia šanca na úspech. Nie je potrebná žiadna platba.

Práca združenia

ZPPH pracuje pre pacientov rôznymi spôsobmi už 11 rokov. Je to nezisková organizácia, ktorá pomáha pacientom s PH prostredníctvom získaných darov. Iveta Makovníková hovorí o svojej práci: „Sme tu pre pacientov a pomáhame im poradenstvom v oblasti sociálno-právnych vecí, poskytujeme psychologickú podporu, poriadame vzdelávacie semináre, edukačno-rekondičné pobyty. Najsilnejšou podporou sú si však samotní pacienti. V rámci spoločných stretnutí je najdôležitejšia výmena skúseností, vzájomná pomoc, podpora a empatia. Nikdy nechýba smiech a to je jeden z veľmi dôležitých aspektov liečby. Bohužiaľ momentálne nám práve táto aktivita chýba.“

Viac informácií je k dispozícii na www.phaslovakia.org

Info o združení:

Združení pacientov s pľúcnou hypertenziou je patientska organizácia s celoslovenskou pôsobnosťou, ktorá združuje pacientov s pľúcnou hypertenziou, rodinných príslušníkov, lekárov, zdravotníkov a ostatných, ktorí sa snažia organizácii pomôcť. Vznikla v roku 2010 a jej sídlo je vo Veľkom Krtíši.

Ak máte akékoľvek otázky, kontaktujte združenie na tel.: 0917 702 579 alebo e-mail: phaslovakia@gmail.com